

Магията на Карамлък – Тъмната река

Апостол Апостолов

Нейната магия се крие между огромните заоблени камъни, обрасли с мъх. Сред тях тя започва пътя си като малко потоце, което се превръща в красива, тиха, спокойна река. Хилядолетният ѝ път ми-

нава през уникална гориста местност, а в отделни моменти, когато се разсърди, става неузнаваема – мътна, страшна, черна, заливаща всичко по пътя си. Понякога чистите ѝ прозрачни води блестят огрени от слънчевите лъчи, друг път са скрити под белия воал на мъглата или под зеленият тунел от сплетени клони на крайбрежните дървета. Обгърната е от странджанската гора и стръмните каменисти крайречни склонове, които придават допълнителен чар на това екзотично място, все още запазено от човешка дейност.

Това е река Младежка, на километър от едноименното село, дълбоко скъта-

Тя няма славата на извора Бреж, дал началото на Дунав – реката, възнята от поети и изобразена от Бернини на прочутия римски фонтан като Бог от севера, заедно с великите реки на останалите посоки - Нил, Ганг и Рио де ла Плата. Няма дори дължината и популярността на близките Камчия, Велека и Ропотамо, но все пак е по своему очарователна.

но в странджанската гора. Тиха и красива, винаги спокойна и рядко бурна, тя е стихия, която в съчетание с вековната странджанска гора създава усещането за безкрайност и безвремие.

Ако сте любители на природната красота и мечтаете да се откъснете от забързаното градско ежедневие, да се потопите в магията на природата и да потънете в нейния свят, тази възможност ви дават няколко запазени диви и зелени кътчета. Такова място, което крие в себе си огромно разнообразие и предлага невероятни природни гледки, където ще усетите нестихващата и несравнима сила на природата е село Младежко, с неговите природни обекти – пещери, извори, калета и богато биоразнообразие.

Това привлекателно място се намира само на 50 км на юг от Бургас, по кра-

Коритото на река Младежка, обгърнато от странджанската гора

сивото речно корито на река Младежка. То ще ви накара не просто да го разглеждате, а и да се насладите на неговите чудеса. Място за тези, които не търсят лукса на големите планински и морски курорти. В Младежко е тихо, хладно през лятото, с пленяваща красота през есента, където можеш да се разхождаш с часове из странджанската гора, изпълнена с тишина, природна красота и спокойствие.

Намира се лесно дори и да нямате карта. Ако идвате от Бургас – на разклона за Звездец и Малко Търново трябва да отбиете вдясно, където има поставена табела за село Младежко. Пътят е асфалтиран, но не е поддържан, вие се успоредно на реката. Разстоянието от разклона до селото е 7 км. Едва изминали първия километър и вече сте в планинския район към селото, където магиче-

ската сила на Странджа ви завладява. Успоредно на пътя е реката, по която все още има спокойни местенца и вирове.

Селото на пръв поглед изглежда сякаш откъснато от света и лишено от живот – впечатление, което бързо изчезва. То всъщност живее свой спокоен живот, откъснато от градската шумотевица. Първоначално е било разположено на високото, край извора на реката, а по-късно е преместено в ниската част, където се намира сега. В османските регистри е отбелязано с името Карамлък, което през 1934 получава българския превод „Тъмна река“ – име, запазено до 1958 г.

След Балканската и Междусъюзническата войни (1912 – 1913 г.) селото приема бежанци от Лозенград, Ковчаз и Източна Тракия. В него могат да се видят все още запазени шаронски къщи, строени

от държавата след 1929 г., за настаняване на тракийските българи.

Новото име на селото датира от бригадирския ентузиазъм на ранния социализъм (50-те години на миналия век), когато младежи изграждат път и мост от разклона за Звездец и Малко Търново до селото, успоредно на реката. През 1958 година селото официално се преименува на Младежко, в чест на стоелите на пътя. За съжаление днес в него живеят малко и възрастни жители. Днес бригадирският ентузиазъм е забравен, но пак се връщат християнските традиции. Всяка година на 28 август, за празника Голяма Богородица по стар стил, на местния събор селото оживява и се изпълва с хора.

Голямата изненада в селото е новоизграденият семеен хотел „Изворите“ с

всички модерни удобства – басейни, спа център, детски кътове и площадки. Връзката с информационните и развлекателни потоци на света е гарантирана за посетителите, страдащи от съвременната пристрастеност към интернет. А иначе самото Младежко осигурява една по-важна и добре функционираща връзка – с дивата странджанска природа, която оставя незабравими спомени у всеки, който се е докоснал до нея.

Природата е била щедра и тук има много природни забележителности, до които се стига чрез мрежа от добре маркирани екопътеки. За съжаление поройните дъждове през 2017 г. са отнесли всички мостчета над реката и достъпът до карстовия извор, прочут с лековитата си вода, е бил прекъснат.

Малкият „водопад“ на река Младежка

Заслонът с камината за туристи

С помощта на горското стопанство повечето вече са възстановени. Ако сте в Младежко и имате време, можете да направите една разходка по маршрута на екопътеката, която ще ви отведе до природната забележителност „Пещери и извори на река Младежка“, обявена със Заповед №РД-930 от 28.12.2007 в границите на природен парк „Странджа“, с площ 24.35 ха за опазване на силно разсечен карст с няколко пещери, карстов извор, ранновизантийска крепост Голямото Кале. За да стигнете до екопътеката, преминавате през цялото село в западна посока до паркинга. Тук е първият изграден мост през реката, който ще ви отведе на джулия бряг и местността Вирът, където е построен заслон с камина за 40 човека. Маршрутът е маркиран с указателни табели, дървени пейки, над спокойните и тихи води на реката има мостчета, а информационни табла не само ви сочат пътя, но и ви разказ-

Оригинален призив за опазване на чистота

ват за потайностите на природен парк Странджа.

Първата ви среща е с изградения бетонов басейн, в който студената вода на карстовия извор се използва за лечение на болести на нервната система и сърдечносъдови заболявания. Лековитите свойства на изворната вода са познати още по вековете на турското робство. По онова време, когато в околните села се появили болести по животните, включително смъртоносни, цялото стадо се вкарвало в река Карамлък и чудото се случвало – животните оздравявали. Чудоейните свойства на водата са увековечени в легендата за излекуването на Господ, който бил изкъпан от Пресветата майка Богородица с вода от три чучура. Днес на това място е изградена чешма с три чучура в близост до параклиса „Света Богородица“. През 1993 г. местният жител Борис Лимпе-

ров изгражда чешма, която поддържа в продължение на много години. Всичко това е сътворено безвъзмездно, с доброволен труд и лични средства.

Оттук до извора на река Младежка ще имате уникалната възможност да преминете през дивата гора, непокътната от човешката дейност. Екопътеката ви води покрай речното корито и на определени места малки дървени мостчета ви прехвърлят от единия на другия бряг на реката с уникална природна красота, която изумява със своята съвършеност и хармония.

Докато вървите по крайречното корито не пропускайте да огледате двата бряга, по склоновете на които има интересна горска растителност. При повече късмет, по време на прехода, погледът ви може да бъде привлечен от малките червени плодчета на вечнозеления храстовиден Бодлив залист (*Ruscus*

Чешмата с трите чучури до параклиса Св. Богородица

aculeatus) по-известен с името миши трън или миши чемшир. В началото на пролетта може да се види кавказката иглика (*Primula acaulis* ssp. *rubra*), която според скандинавския фолклор е първото красиво цвете, нежният предвестник на пролетта, който символизира края на зимата. Петте венчелистчета на игликата се приемат за символи на раждането, началото, съвършенството, спокойствието и краят. Една от легендите разказва как пазителят на вратите на рая Свети Петър изпуснал връзката със златни ключове, които паднали на земята, а на това място поникнало удивително цвете с жълти цветове. За това красиво цвете преданията разказват, че след зимата идвала норвежката богиня на любовта Фрея на златна колесница, теглена от две пухкави котки, в ръцете с нежните цветчета на иглика, с която отключвала портите, зад които държали в плен Пролетта. И златната колесница всяка година връща освободената Пролет, а от косата ѝ се ронели хиляди иглики.

Преди да стигнете до извора, ще имате възможност да преминете под красиви, зелени тунели, образувани от

Вечнозеленият храстовиден Бодлив залист (*Ruscus aculeatus*)

Кавказка иглика (*Primula acaulis* ssp. *rubra*)

сплетените клони на дърветата, надвесени над реката, които ви напомнят за истинска горска джунгла, огласявана от мелодичните песни на горските птици, чиято възшебна музика е истинска, жива, а не гърми от касети и колони в заимени ресторанти и дискотеки. Тя

Изворът на река Младежка

радва ухото и те кара да забравиш тревогите, изпълва те с доброта, отвеща те още по-далеч от шумотевицата на градската среда и фалша на съвременното общество, в упояващата атмосфера на чистия планински въздух и аромата на здравец и бръшлян.

Пленени от видяното и от емоционалното преживяване не усещате умората от ходенето и товара. Голямата ви изненада е, когато минавате през последния дървен мост и виждате края на реката. Пред погледа ви е скален масив, в основата на който има големи, заоблени камъни, изцяло покрити с мъх. От това място извиращата вода изпоз скалата образува малко поточе, което тръгва през странджанската гора отначало тихо и кротко, но понякога е сърдито, разгневено с тъмна и мътна вода, която отнася всичко по пътя си.

Той завършва сравнително скоро – на мястото, където се слива в презръдката на по-голямата си посестрима Велека. Това състояние на реката е причина тя да получи името Карамлък – Тъмна река. Изворът, откъдето започва Младежка река, носи странното име Соуксу, разположен е на 486 м н. в. и на 800 м югоизточно от връх Батак чешма (509 м) на българо-турската граница. В хубаво време не бързате да се отделите от това възшебно място и, заглежда ни в малкото извираща вода, ви е трудно да си представите, как тази малка бара залива гората и на повърхността ѝ остават само короните на дърветата. Това място има магическа сила с величието и простотата си, то ви задържа и не бързате да го напуснете. Ако сте натрупали пътешественически опит може би сте виждали и по-впечатлява-

щи неща от извора на река Младежка, но очарованието на това място може да удиви всеки, който е готов да го възприеме. Изворот на река Младежка вече е култово и магично място, привличащо поклонничество. Оттук започва нейното пътешествие на югоизток, където ще се слее с водите на река Велека и заедно ще продължат по вековния си път до топлата и солена презгръдка на Черно море.

Над изворите има едно място, което е уникално с откритите останки от най-голямата ранновизантийска крепост в Странджа – Голямото кале, с укрепена площ 41,5га, заградено от каньоните на реките Близнашка и Евре-нозовска. И ако отидете там, ще разберете, че очарованието на крепостта е свързано и с великолепието на природ-

ната панорама, която се открива над загадъчната Странджа.

Крепостната стена е изградена от ломени камъни в суха зидария. Никъде по нея при изграждането ѝ не е употребен хоросан. На много места личат останките от правоъгълни кули. При проведените разкопки на територията на крепостта, под ръководството на проф. Петър Делев, е установена керамика от късното Средновековие (XII – XIV век) и доказателства, че съществуването ѝ може да се свърже с развитието на металургията в региона. Открити са и монети на императорите Константин Велики (306 – 337 г.) и Теодосий I (379 – 395 г.). Тук може да посетите изградената дървена кула за наблюдение на птици. В близост е Замъкът – скален връх, обграден с бойници и изградена кула за

Наблюдателната кула за птици

Замъкът – скален връх обграден с бойници и кула за наблюдение

наблюдение. Гледката от това място спира дъха. Като на длан се виждат зелените гънки на Странджа и сгушеното в пазвите ѝ Младежко. При хубаво време от това място се вижда паметника на историческата местност Петрова нива.

И когато вече сте на върха, под покрива на синьото небе, където орлите правят своите гнезда, където за миг сте откъснати от градския шум и суета, се отдавате изцяло на магията на планината, която ви кара да се чувствате истински, свободни и силни. Пред погледа ви е един къс от величието на магичната Странджа планина, дошла сякаш от друга планета, пред която сто-

ите с набожно сведена глава и ви се иска да полетите като птица, за да усетите от високо нейната безкрайност, величие и красота, да се насладите на всяко кътче от нея.

Наблизо е природният феномен Каменната целувка – две скали, сякаш презгърнати и докосващи се, образували отвор, през който се разкрива неповторима природна картина към селото. За други посетители тези скални мегалити са гигантски юмруци, опрени един до друг.

Голямото кале, освен с историческото си минало, е известно и като място, описано в легенди, заредено с положителна енергия, която лекува хората, които го посещавали, с упование и надежда за изцеление. Тук е находище на многогодишното тревисто растение Росен (*Dictamnus albus*), познат още като русалийче и самогивско цвете. Според народните поверия самогивите вият своите венци от росен. Населението в Младеж-

ко е спазвало специфичен обичай „ходене по росен“ на Спасовден и Гергьовден. Селото е имало и празник „Ирни“. Болни от различни болести и бездетни жени са посещавали мястото, където расте лековитата билка. Задължително в този случай трябвало да се носи нова кърпа, зелена стомна, пита хляб, бъклица вино и печена кокошка. Болните или бездетни жени престояват в мястото с росен до втори петли, а после мъчливо стават, без да се обръщат назад и се връщат в селото. Така в миналото хората са вярвали, че ще оздравеят, благодарение на действието на росена. Всъщност лековитото въздействие имат отделящите се от цвета на росена

Природният феномен Каменната целувка

Росен (Dictamnus albus)

етерични масла, сапонини, фурокумари-ни и алкалоиди.

В района има 19 пещери, като най-дъл-гата от тях е Калето – 302 метра, а най-късата Кошарата е само 9 метра. Изградени са от варовици с триаска въз-раст (230 млн. години).

Сред руините на крепостта е пеще-рата Дупката. Местните хора посеща-ват пещерата Плевнята, в която може да видите поставени малки икони на Св. Богородица. Най-известните пещери са обединени в система с името Леярниците, дълга 112 метра. Пещерата Леярни-ците 1 (Църквата) има голяма зала с ви-сочина около 10 м. Пещерата е убежище на подковоносите прилепи, защитени видове от рога *Rhinolophus*. В тази пещера има галерия, която я свързва с Пещера Леярниците 2 (вход 3), от която

има друг отвор, който води към една от галериите на пещера Леярниците 3 (вход 2), чиято зала е с височина 4 м. Дължината на тази пещера е 23 м. Докато тези три пещери са свързани помежду си, то Леярница 4 е отдалечена от Леярница 3 на 25 метра. Пещерата има две зали, без изход с обща дължина 17 м.

Ако посетите Младежко през пролет-та или есента ще имате късмета да видите в тази част от Странджа пла-нина частица от нейното флористично богатство, причудливи форми и богата цвetoва палитра. Тази природна красо-та ви кара да възприемате това място като рая на земята. Предвестник на пролетта и есента е минзухарът, за появата на който съществуват ня-колко легенди. Една от тях разказва за

Входът към комплекса пещери Леярниците

Есенен минзухар (*Colchicum autumnale*)

любовта между Крокус и нимфата Смилакс. Двамата били много влюбени и щастливи, но в един момент на Смилакс любовта на Крокус ѝ дошла в повече и поискала да се разделят. Красивият влюбен младеж обаче продължавал да я преследва, което принудило нимфата да го превърне в цвете, което да е символ на неумиращата любов. Така Крокус освен герой от легендата е и име на рода минзухари – *Crocus*.

Друга легенда свързва минзухара с бог Хермес, който много харесвал красивия Крокус. По време на игра Хермес наранил Крокус, което довело до неговата смърт, а от капките кръв по земята изникнали малки цветя, които нарекли минзухари.

Историята за свети Валентин разказва, че като затворник помогнал на дъщерята на тъмничаря, която била сляпа, да се излекува. В написаната на лист

рецепта той поставил жълт минзухар. Когато дъщерята на тъмничаря прозледнала, първото което видяла е минзухар.

По варовитите, каменисти места по двата бряга на реката расте многогодишна тревиста папрат (*Ceterach officinarum*) с кожести, пересто нарязани, отгоре зелени, отдолу покрити със златисторъжгови люспи, откъдето идва името на растението.

В крайбрежните склонове, в гората и храсталаците от февруари до април цъфти многогодишното тревисто пролетно ботурче (*cyclamen coum* Mill.), познато и с името пролетна циклама, с бъбрековидни листа и розови до цикламени цветове. Видът е включен в Закона за биологичното разнообразие и в Червената книга на България. То е и лечебно растение по смисъла на Закона за лечебните растения.

Златицма нанрам (Ceterach officinarum)

Пролетно Ботурче (Cyclamen coum) Снимки: Личен архив. Интернет

Посещението на природните забележителности в района на село Младежко ви кара да се замислите, колко запазени и природно богати места има в България. Река тайнствена и магична, тиха и спокойна, понякога сърдита и буйна, но неповторимо очарователна, заобиколена от богата растителност и вековни дървета, които сякаш не растат, а извират и черпят сила и мощ от нейните бистри води.

Това съчетание на река и гора е отразено в стара поговорка, в която се казва, че „гората и водата са брат и сестра“, деца на природата, хванати неразделно ръка за ръка. Красотата и разнообразието на българската природа е пленила и майстора на перото, патриарха на българската литература Иван Вазов, който при всяко свободно време е отивал сред чудесата на природата, където отново намирал вътрешния си мир, за да възкликва поетично „Сега съм у дома!“. Тя е единственото сигурно убежище за съвременния Homo sapiens от шумната и динамична градска среда, залята от шума и изгорелите газове на многобройните превозни средства, сред прах, асфалт и бетон. За тази станала непоносима среда Вазов пише:

От градски шум и прах избягах,
далеч избягах от светът,
кола с грижите разпознах,
отшелник съм в този горски кът.
(„Бог“)

Тази неповторима красота вече е превърнала село Младежко в туристически център. Въпреки че през различни сезони оттук преминават много хора, любители на българската природа, това място е запазило тихата и спокойна

атмосфера, характерна за странджанския край. Само този, който е посетил магическата Странджа, може да усети нейното очарование. Думите са слаби, за да опишат красотата и величието на съкровищницата от природни забележителности в тази малка частица от територията на страната. Странджанската природа е уникална по своята същност, тя пленява ума и сетивата и изумява всеки път със своята съвършеност и хармония. Тази красота, която гали човешкото око и всеки път ни докосва по уникален начин е вдъхновявала художници, композитори, писатели и поети. Тя трябва да се открие, види и почувства със сърцето. Тя е вдъхновение за поета и извор на мъдрост за философа, който пленен от красотата на реката е възкликнал: „Всичко тече, всичко се изменя“. Нашият дълг към тази природа е правилното и рационално използване, опазване и обогатяване, без да я нараняваме и лишаваме от богатото биоразнообразие, с което ни е дарилa. Природата, колкото и търпелива и благородна да е към съвременната цивилизация, няма да търпи безкрайно господарското отношение на човека към нея, защото той е едно от създаванията на тази природа, което не го прави привилегирован. Природата е обективна реалност, за която известни личности са ни оставили лесно запомнящи се и със съвременен звучене слова: *„Вгледайте се дълбоко в природата и ще разберете Всичко за живота по-добре.“* (Алберт Айнщайн); *Ако наистина обичате природата, ще откриете красота навсякъде.* (Винсент Ван Гог). Слова, изречени преди много години, но преживели превратности на времето и достигнали до нас. Те не трябва да бъдат забравени. ■